

2. У матывах выбару прафесіі і атрымання вышэйшай тэхнічнай адукацыі ў студэнтаў, як паказала апытанне, пераважаюць прагматычныя і статусныя (сацыяльныя) устаноўкі. Прафесійныя матывы (мець інжынерную спецыяльнасць) і асабістыя (схільнасці да дадзенай прафесіі, любоў да прафесіі і інш.) не з'яўляюцца ў цяперашніх студэнтаў першарадна значымі. Даследаванне таксама дазволіла выявіць тое, што ў будучых інжынераў матэрыяльныя матывы не з'яўляюцца дамінуючымі ў іх далейшай прафесійнай дзейнасці.

3. Сучасныя студэнты ацэньваюць навучанне ў ВНУ як прыступку для далейшага прафесійнага, кар'ернага, культурнага і духоўнага росту. Значымі фактарамі для іх з'яўляюцца таксама запатрабаванасць будучай прафесіі і дасягненне дастатковага матэрыяльнага ўзроўню.

4. Сацыялізуючая роля ВНУ ў сучасных умовах павінна заключаецца ў рэалізацыі такіх функцый дзейнасці, як фарміраванне свядомага выбару прафесіі, забеспячэнне ў выпускнікоў вышэйшай школы высокага ўзроўню агульнатэхнічных і спецыяльных ведаў, прывядзенне адукацыйных праграм вышэйшых навучальных устаноў у адпаведнасць з запатрабаваннямі працоўнай пашырэнне практыкі мэтавай падрыхтоўкі спецыялістаў з улікам спецыфікі прафесійнага асяроддзя, а таксама стварэнне ўмоў для актыўнага ўдзелу саміх студэнтаў у навучальнай, навуковай, вытворчай і грамадскай дзейнасці.

ЛІТАРАТУРА

1. Зеер, Э.Ф. Психология профессий / Э.Ф. Зеер. – М.: Академический Проект, 2003. – 336 с.; Ивановский, Ю.В. Профес-

сиональная социализация педагога в системе высшего и дополнительного образования / Ю.В. Ивановский, Л.А. Амирова, С.В. Трусов // Вестник Башкирского университета. – 2006. – № 3. – С. 149–152; Мигачева, М.В. Сущность и особенности профессиональной социализации молодых специалистов в период трансформации / М.В. Мигачева // Вестник СамГУ. – 2007. – № 1. – С. 95–101.

2. Кучмиева, С.И. Мотивационные факторы профессиональной социализации студентов в период обучения в вузе: автореф. дис. ... канд. социол. наук / С.И. Кучмиева – Волгоград: Изд-во НОУ «Волгоградский институт бизнеса», 2007. – 24 с.
3. Информационное общество // Социологическая энциклопедия / под общ. ред. А.Н. Данилова. – Минск, 2003. – 384 с.
4. Фишер, А. Прообраз будущей Германии. Молодежь / А. Фишер // Deutschland. – 1999. – № 2. – С. 31–38.
5. Молодежь – 2005. Мотивация и стиль жизни // Deutschland. – 2005. – № 3. – С. 40–47.
6. Маркс, К. Размышления юноши при выборе профессии / К. Маркс, Энгельс Ф // Соч. – 2-е изд. – Т. 40.
7. Покровская, С.Е. Мотивация выбора студентами профессии и специализации обучения / С.Е. Покровская, И.В. Броннова // Высшая школа. – 2002. – № 1. – С. 64–67.
8. Пряхников, Н.С. Психология труда и человеческого достоинства: учеб. пособие / Н.С. Пряхников, Е.Ю. Пряхникова. – М.: Изд-во «Академия», 2005. – 480 с.; Столяренко, Л.Д. Педагогическая психология. Серия «Учебники и учебные пособия». 2-е изд., перераб. и доп. / Л.Д. Столяренко – Ростов н/Д.: «Феникс», 2003. – 544 с.
9. Климов, Е.А. Психология профессионала / Е.К. Климов. – М.: Ин-т практ. психол.; Воронеж: НПО «МОДЭК», 1996.

SUMMARY

The article deals with the motivation factors of the professional socialization of students. The main motives of young people's choice of engineer's speciality of higher technical education are analyzed. It was revealed that among main motives predominate pragmatic and status ones. Professional motives (to get a profession of an engineer) and personal ones (bent to the profession of an engineer, love to this profession) are not of the first priority. The necessity strengthening of socialization role of higher education establishment in the process of professional training of future specialists is grounded.

Паступіў у рэдакцыю 07.04.2010 г.

ТЭЛ 316.622-057.875

Т.Н. Шушунова,

кандыдат сацыялагічных навук, выкладчык кафедры паліталогіі і права БДПУ

ВЫВУЧЭННЕ САМАЗАХАВАЛЬНЫХ ПАВОДЗІН БЕЛАРУСКАГА СТУДЭНЦТВА: МЕТОДЫКА КАНСТРУКТЫўНАГА ЛІНГВІСТЫЧНАГА АНАЛІЗУ

На сённяшні дзень важным кампанентам сацыяльна-дэмаграфічнай палітыкі Рэспублікі Беларусь з'яўляецца папулярызацыя ідэі аб тым, што асабісты поспех і эфектыўнае развіццё грамадства магчымы ў тым выпадку, калі жыццёвым крэда кожнага стане прынцып: «Я адказны за сябе, за сваю сям'ю, за сваю краіну». Увасабленне дадзенага прынцыпу мяркуе фарміраванне ў моладзі тыпу мыслення, у якім гарманічна прадстаўлены пазітыўныя арыентацыі на самазахаванне ў біялагічных, псіхалагічных і сацыяльных адносінах. У гэтым плане

асабліваю ўвагу варта надаць студэнцкай моладзі, паколькі, паводле даных апытання экспертаў, выкананага Інстытутам сацыялогіі НАН Беларусі і Рэспубліканскім цэнтрам гігіены, эпідэміялогіі і грамадскага здароўя, менавіта ў гэтай сацыяльна-дэмаграфічнай групы найбольш ярка выяўлены феномен вымушанай адмовы ад самазахавальных паводзін, які вызначаецца ў сітуацыі выбару паміж здароўем і поспехамі ў вучобе [2]. Эксперты таксама прызналі, што перыяд вучобы ў вышэйшай навучальнай установе з'яўляецца адным з этапаў

5
48,4
41,7
5,7
1,6
0,5
2,1

жыцця людзей, на якім адбываецца максімальная страта здароўя. Такім чынам, назіраецца супярэчнасць паміж неабходнасцю павелічэння распаўсюджанасці норм самазахавальных паводзін сярод студэнцкай моладзі і недахопам сістэмных ведаў аб перадумовах і прынцыпах фарміравання сацыяльна пажаданых норм. Акрамя таго, у сацыялогіі адчуваецца недахоп сістэмных ведаў аб рэальных паводзінах моладзі.

Пад самазахавальнымі паводзінамі мы разумеем форму сацыяльных паводзін, якая ўключае свядомыя дзеянні індывіда па захаванні свайго здароўя ў біялагічных, псіхалагічных і сацыяльных адносінах [3].

У дадзеным артыкуле прадстаўлены вынікі аўтарскага сацыялагічнага даследавання, якое мела месца ў снежні 2008 г. Аб'ектам даследавання выступіла студэнцкая моладзь БДПУ і БНТУ. Аб'ём выбаркі склаў 400 чалавек. Метадам збору інфармацыі было ўстаноўлена анкетнае апытанне. Спецыфікай дадзенага сацыялагічнага даследавання з'яўляецца выкарыстанне арыгінальнай метадыкі даследавання, якая заснавана на метадзе лінгвістычнага канструктыўнага аналізу ў практыцы сацыялагічных даследаванняў беларускага навукоўца А.І. Шаблюўскага [1]. У дадзеным даследаванні нас не задавальняе вынік, які атрымліваецца падчас выкарыстання лінейнага размеркавання варыянтаў адказу, што ў структурных адносінах выяўляецца ў выглядзе прамой з пазначанымі на ёй кропкамі (так, хутчэй так, хутчэй не, не), паколькі гэта не дае магчымасць прадставіць аб'екты ў рэжыме прасторавага ўспрымання. Таму ў якасці метадалагічнага прыёму выкарыстаем запазычаны з анамаліалогіі «феномен роўнакарэлятыўных велічынь». Сутнасць яго такая, што адна велічыня з'яўляецца «агульным членам сказа – азначэнне або акалічнасць, якое адносіцца як да дзейніка, так і да выказніка», з дапамогай якой выбудоўваем прасторавую структуру варыянтаў адказу. У гэтай структуры па гарызанталі размяшчаюцца тры варыянты адказу, якія маюць ярка выяўленую канцэптuallyную правапастаўленасць. А вертыкаль утвараецца за кошт проціпастаўлення «лінейных варыянтаў» аднаму дэтэрмінанту. Дзе дэтэрмінант – гэта асобы варыянт адказу ў аспекце тэарэтычных суадносін, які роўназначна прысутнічае ў трох лінейных варыянтах і найбольш поўна адлюстроўвае тэму. Ужыванне дэтэрмінанта дазваляе на выхадзе атрымаць строга алгарытм – вызначаны набор варыянтаў адказу і вылучыць дынамічны сацыятып на фоне чаканай тэндэнцыі.

Больш дэтальна гэта выяўляецца наступным чынам. Тры раней вылучаныя арыентацыі ў самазахавальных паводзінах (біялагіч-

ная, псіхалагічная і сацыяльная) канцэптuallyзуюцца ў распрацаванай анкеце чатырма пытаннямі – тры з якіх лінейныя і адзін дэтэрмінантны. Папярэдня аперацияналізацыя паняцця вызначыла адпаведныя катэгорыі (па 4 да кожнай арыентацыі). Усе пытанні маюць па тры варыянты адказу, але толькі адзін з іх адпавядае агульнай тэматычнай зададзенасці блока. У адносінах да вывучэння самазахавальных паводзін былі вылучаны наступныя катэгорыі ў рамках кожнай арыентацыі:

1. Біялагічны ўзровень

Лінейныя тэмы:

- Адпачынак.
- Сілкаванне.
- Бяспека + парадак.

Дэтэрмінант:

- Здароўе.

2. Псіхалагічны ўзровень

Лінейныя тэмы:

- Разуменне.
- Сяброўства.
- Каханне.

Дэтэрмінант:

- Давер.

3. Сацыяльны ўзровень

Лінейныя тэмы:

- Прафесіяналізм.
- Кар'ера.
- Патрыятызм.

Дэтэрмінант:

- Сацыяльны статус.

Калі пытанне задаецца ў рамках біялагічнай арыентацыі ў выбары самазахавальных паводзін, то толькі адзін варыянт адказу з прапанаваных таксама ёй адпавядае, паколькі два іншыя варыянты адказу належаць адпаведна да псіхалагічнай і сацыяльнай арыентацыі. Напрыклад, у пытанні біялагічнай скіраванасці: «Што для Вас адпачынак?» – выкарыстоўваліся варыянты:

1. Калі мне нічога не пагражае (біялагічна накіраваны варыянт адказу, бо бяспека адносіцца да біялагічнай арыентацыі самазахавальных паводзін).

2. Калі я адчуваю сябе спакойна, таму што побач са мной знаходзяцца знаёмыя людзі (псіхалагічна арыентаваны варыянт адказу).

3. Калі ў грамадстве парадак, вакол усё зразумела і па правілах (сацыяльна арыентаваны варыянт).

Калі чалавек на пытанне, сфармуляванае як біялагічнае, выбірае такі ж варыянт адказу, значыць, фіксуецца падтрымка біялагічнай арыентацыі па зададзеным крытэрыі са знакам «плюс» (Б+). Пры любым іншым варыянце адказу біялагічнай арыентацыі па зададзеным крытэрыі ставіцца «мінус» (Б-).

Вынікі даследавання. Праверка біялагічнай арыентацыі ў самазахавальных паводзінах маладых людзей, нягледзячы на разыходжанні поглядаў маладых людзей, адносна ўспрымання ежы, тэняцця аб бяспецы, выявіла сябе ў галоўным, у дэтэрмінантным пытанні, дзе трэба было сфармуляваць сваё разуменне здароўя. Для большай часткі апытаных рэспандэнтаў (59,8 %) здароўе азначае стан, «калі нічога не баліць». У пытанні, якія датычаць азначэння адпачынку, 50 % апытаных маладых людзей растлумачылі яго як магчымасць, «калі я магу паслабіцца і аднавіць сілы» Гэта значыць на першае і апошняе з чатырох пытанняў, якія маркіраваліся ў анкеце як біялагічныя, былі атрыманыя адказы біялагічнай скіраванасці. Ежа ж, па меркаванні большай часткі прадстаўнікоў студэнцкай моладзі, успрымаецца з псіхалагічнага пункта погляду: «яна павінна прыносіць задавальненне» – так адказала 42,5 %, а бяспека – з сацыяльнай, таму што самым папулярным адказам быў вылучаны варыянт «калі ў грамадстве парадак» (44,5 %).

Для атрымання дадатковай інфармацыі і праверкі вылучанай стратэгіі, якая датычыць біялагічнага ўспрымання вызначаных запатрабаванняў чалавека, у анкеце выкарыстоўвалася пытанне таблічнага тыпу, дзе рэспандэнтаў прасілі вызначыць, якія запатрабаванні ў жыцці для вас «вельмі важныя», «важныя», «не вельмі важныя» і г. д. Варыянт адказу «вельмі важна» вылучыла большасць маладых людзей у наступных пазіцыях:

- «захаванне здароўя» (63,8 %);
- «бяспека» (51,3 %);
- «захаванне ўласнага цела» (49,3 %);
- «сон» (45,5 %).

Тое, што на першых пазіцыях апынуліся здарэнныя, вітальныя чалавечыя патрэбнасці гаворыць аб тым, што біялагічная арыентацыя ў самазахавальных паводзінах студэнцкай моладзі дастаткова ўстойлівая. Варыянты адказаў: сон, захаванне ўласнага цела, захаванне здароўя па сутнасці можна звесці да аднаго клясыфікатара – «здароўе». І, такім чынам, параўнаўшы дадзеныя першых пытанняў, атрыманых дзякуючы новай метадыцы, з адказамі на тыповы сацыялагічнае пытанне, мы атрымліваем не толькі пацвярджэнне ў адказах, але і дадатковую інфармацыю аб тым, што дакладна падобнай з патрэбнасцей мелі на ўвазе апытаныя студэнты.

Так, здароўе ўспрымаецца большай паловай апытаных як галоўная каштоўнасць і каштоўнасць, перш за ўсё, біялагічная, а не інструментальная, бо яна забяспечвае працягласць жыцця. Тут мэтазгодна прывесці размеркаванне адказаў студэнтаў адносна іх устаноўкі на жаданую працягласць жыцця. У анкеце было

пытанне: «Калі б у Вас была магчымасць, то якую колькасць гадоў жыцця вы б выбралі для сябе пры самых спрыяльных умовах?». Акрамя 6,5 % апытаных, якія адмовіліся адказваць на гэтае пытанне, тым самым ахарактарызаваўшы сябе як «асцярожныя», усе астатнія рэспандэнты адзначалі дастаткова высокія тэрміны жаданай працягласці жыцця: у інтэрвале ад 100 гадоў і вышэй адзначылі свой жаданы тэрмін жыцця 26,8 % маладых людзей; у інтэрвале ад (80 – 90) – 22,6 %; у інтэрвале ад (70 – 80) – 20,0 %, а ў інтэрвале (90 – 100) – 13,2 %. Такім чынам, заяўкі на працягласць жыцця былі атрыманы высокія, што цалкам тлумачыць сур'ёзныя адносіны да свайго здароўя і ўспрымання яго як галоўнай каштоўнасці ў жыцці.

Акрамя гэтага, у пытанні, дзе студэнтаў цікавілі прычыны, па якіх ім хацелася б жыць большы перыяд часу, самымі распаўсюджанымі адказамі былі тыя, якія пацвярджалі неабходнасць жыць доўга, а стымуламі ў дадзеным выпадку выступала або цікаўнасць, або мэтанакіраванасць, або пачуццё клопату. Напрыклад, на пытанне анкеты: «Калі б Вам жадалася жыць як мага даўжэй, то для таго каб?» – былі атрыманы наступныя варыянты адказаў: «завяршыць справу свайго жыцця» (20,5 %), «убачыць змены, якія адбудуцца ў жыцці» (23,5 %), «лепш забяспечыць сваіх блізкіх» (17,8 %) і каля 20 % апытаных маладых людзей захацелі самі напісаць прычыну, па якой ім бы жадалася жыць доўга. Варыянт адказу «завяршыць справу свайго жыцця», паводле новай метадыкі, можна растлумачыць, як сацыяльную арыентацыю ў жыцці, якая азначае раскрыццё сябе як грамадскай асобы праз дасягненне высокага сацыяльнага статусу, рэалізацыі сябе ў прафесіі праз паняцці «прафесіянал», «патрыёт».

У дадзенай анкеце сацыяльная арыентацыя раскрывалася праз паняцці: «прафесіянал», «патрыёт», «сацыяльны статус», «кар'ера». Дададзены блок таксама ўтрымліваў у сабе тры лінейныя пытанні і адно дэтэрмінантнае. Падчас даследаванняў у трох пытаннях вялікая частка апытаных студэнтаў вылучылі менавіта сацыяльна арыентаваныя адказы. Так, прафесіянал, па меркаванні апытаных, гэта, перш за ўсё, «усімі паважаны спецыяліст» (55,3 %), тут выразна прасочваецца імкненне да поспеху, прызнання, славы, што магчыма толькі ва ўмовах грамадскага жыцця. На пытанне: «Што для Вас самае галоўнае ў прафесіі?» – адказ, які набраў большую колькасць працэнтаў, быў: «перспектыва кар'ернага росту» (44,5 %), г. зн. зноў выявілася жаданне маладых людзей паказаць сябе ў прафесіі, дасягнуць высокага становішча, прызнання ў жыцці, і як спосаб, праз прафесію. А высокае становішча ў грамадстве, г. зн. сацыяльны статус, маладыя людзі злуча-

юць з «магчымасцю рэалізаваць сябе як грамадзяніна» (44,5 %). Гэта пытанне быў дэтэрмінантным. Таму можна сказаць, што ў блоку сацыяльна арыентаваных пытанняў, таксама як у выпадку з біялагічнай арыентацыяй, вялікая частка апытаных студэнтаў не ўхіліліся ад зададзенай сацыяльнай логікі адказаў: на сацыяльна сфармуляваныя пытанні былі дадзены сацыяльна арыентаваныя адказы, што гаворыць аб вызначанай прадказальнасці і празрыстасці ў выбары сваіх самазахавальных паводзін. Адзінае разыходжанне мела месца ў пытанні: «У вольны час я ахвотна атрымаў бы інфармацыю...?», – дзе хацелася праверыць ускосным чынам маладых людзей на прадмет патрыятызму ў адным з варыянтаў адказу. Відавочнае ўжыванне дадзенага паняцця ў самім пытанні магло справакаваць студэнтаў адказаць стэрэатыпна і інфармацыя не з'яўлялася б адназначнай, таму варыянты адказаў на гэта пытанне былі: «аб здаровым харчаванні» – біялагічная арыентацыя, «як заводзіць знаёмствы» – псіхалагічная арыентацыя і «аб жыцці таленавітых суайчыннікаў» – сацыяльная.

Беларуская моладзь, як уся моладзь свету, жыве ў рэжыме засваення і прыняцця шэрага глабалізацыйных працэсаў, якія арыентаваны на пашырэнне і размыванне прасторавых меж, перажыванне не толькі праблем сваёй краіны, сацыяльнага вопыту, таму самым папулярным адказам на дадзенае пытанне быў не лінейны адказ «аб жыцці таленавітых суайчыннікаў», які, дарэчы, не застаўся без увагі, патрыётамі сябе паказалі 19,3 % апытаных, а варыянт адказу «аб здаровым харчаванні» (42,8 %). Гэта яшчэ раз даказвае факт павышанай увагі студэнцкай моладзі да пытанняў здаровага ладу жыцця. На сённяшні дзень здаровы лад жыцця становіцца тым сацыяльным фактарам, якім прасякнута сучасная рэальнасць. І калі ўжо аб гэтым задумваецца сацыяльная група, якая, з прычыны сваёй узроставай асаблівасці, магла б вылучыць самым папулярным адказам і іншы, то, сапраўды, тэма здаровага ладу жыцця трывала ўвайшла ў свядомасць асноўнай масы сталічнага студэнцтва. Усе астатнія апытаныя студэнты (36,8 %) вылучылі варыянт адказу «як заводзіць знаёмствы».

Псіхалагічны кампанент самазахавальных паводзін дасткова важны, паколькі здаровы дух і ўменне наладзіць свой унутраны свет на пазітыўны лад адыгрываюць істотную ролю ва ўзнаўленні такога тыпу паводзін, якія здольны забяспечыць індывіду жаданую працягласць жыцця, калі гаворыць аб тых фактарах, якія залежаць ад чалавека. Псіхалагічная арыентацыя самазахавальных паводзін атаясамліваецца з паняццямі: «разуменне», «сяброўства», «каханне», «давер». Лінейнасць у адка-

зах на шэраг псіхалагічна арыентаваных пытанняў пацвердзілася не цалкам. Гэта выявілася толькі ў двух пытаннях, якія мелі мэту ўдакладніць успрыманне студэнцкай моладдзю паняццяў «разуменне» і «сяброўства». У пытанні, дзе маладых людзей прасілі працягнуць пачату фразу «прыемна, калі...» прапанаванымі варыянтамі, 58,3 % рэспандэнтаў вылучылі варыянт «блізкія людзі цябе разумеюць», і практычна роўная колькасць студэнтаў умоўна падзялялася на дзве групы па выбары адказаў: «у цябе высокааплата праца» – 20,3 % і «ты вядомы ўплывовы» – 21,5 %. Па паняцці «сяброўства» псіхалагічная арыентацыя выявіла сябе дастаткова важка, паколькі пераважная большасць студэнтаў (72,3 %) дала псіхалагічна накіраваны варыянт адказу, сябар – гэта «той, якому можна даручыць самае патаемнае». Гэта значыць сяброўства ва ўспрыманні маладых людзей цесна звязана і з разуменнем, і з даверам, і з асабістым камфортам, бо з сябрамі злучаюць жаданне даручыць таямніцу.

Чацвёртая частка рэспандэнтаў ацаніла сяброўства па-спажывецку, праз прызму ўласнай выгады, вылучыўшы варыянт адказу «тыя, хто можа дапамагчы ў рашэнні маіх праблем». Змястоўна складовую псіхалагічную складальную «любоў» амаль палова апытаных звязалі з сацыяльна арыентаваным варыянтам адказу «шчаслівыя дзеці і іх бацькі» (47,3 %) і крыху менш (40,8 %) з псіхалагічна лінейным варыянтам «прыемныя эмоцыі», і толькі для 11,5 % рэспандэнтаў любоў паўстала праз біялагічна арыентаваны варыянт «інтымныя адносіны». Дэтэрмінантнае пытанне дадзенага блока, які павінен быў падвесці рысу і выразна вызначыць выяўленасць псіхалагічнай складовай у самазахавальных паводзінах студэнцкай моладзі, гэта пытанне: «Прыемна, калі ў адказнай сітуацыі...». За ім прытрымліваліся варыянты адказаў: «адважна можаш даручыць сваё здароўе доктару перад аперацыяй, адвакату перад судом, інструктару-парашутысту перад скачком» (21,8 %), «калі з табой раяцца» (33,8 %), «калі ты можаш арганізаваць людзей» (44,5 %). З прадстаўленых даных вынікае, што большасць апытаных студэнтаў выбралі сацыяльна арыентаваны варыянт адказу, яшчэ раз выказаўшы сваё патэнцыяльнае жаданне да спеху, лідарства, прызнання.

Аналіз дэтэрмінантных пытанняў выявіў наступнае: чакаемым, лінейным варыянтам адказу вызначыла сябе пытанне біялагічнага характару аб здароўі, што пацвярджае вітальнасць зададзенай тэмы, якая станановіцца ўсё больш папулярнай ужо зараз і ў маладзёжным студэнцкім асяроддзі. Тут здароўе ўспрымаецца як біялагічная патрэбнасць, першасная і надзённая, якая дазваляе не выпрабуваць боль і неда-

маганне. Гэта значыць, што боязь адчуваць у паўсядзённым жыцці фізіялагічны дыскамфорт прымушае рэспандэнтаў кожны раз і ў розных інтэрпрэтацыях ставіць здароўе на высокія пазіцыі ў іерархіі каштоўнасцей.

Псіхалагічная складовая ў самазахавальных паводзінах маладых людзей па дэтэрмінантным пытанні паказала сябе сацыяльна апасродкаванай. Паколькі замест лінейнага псіхалагічнага варыянта адказу быў атрыманы сацыяльна арыентаваны. Што дазваляе вызначыць значнасць уплыву соцыуму на ўнутраны стан індывіда, на пачуццё псіхалагічнага камфорту, і на магчымасць уздзеяння на індывіда з боку розных і добра прадуманых каналаў сацыяльнай сферы жыцця.

Сацыяльна арыентаваны дэтэрмінантны варыянт адказу таксама праявіў сябе ў лінейнай пазіцыі. На выхадзе атрымліваем два чаканыя лінейныя адказы ў дэтэрмінантных пытаннях, за выключэннем псіхалагічнага, дзе адбылося несупадзенне з лінейнай логікай.

Атрыманыя вынікі і камбінаторнае спалучэнне названых арыентацый (біялагічнай, псіхалагічнай, сацыяльнай), кожная з якіх можа выяўляць сябе як са знакам «плюс», так і са знакам «мінус», дазваляюць нам вылучыць 8 сацыятыпаў самазахавальных паводзін. Кожны сацыятып мае ўмоўную назву і характарызуе носьбіта пэўнага віду самазахавальных паводзін (табліца).

Табліца – Размеркаванне сацыятыпаў па выніках асноўнага даследавання

Сацыятып	у %
Пазітывіст Б+П+С+ 5,3	5,3
Рэаліст Б+П+С-	10,8
Кар'ерыст Б+П-С+	16,0
Грамадскі дзеяч Б-П+С+	4,5
Канфарміст Б-П+С-	7,5
Мараліст Б-П-С+	13,8
Спажывец Б+П-С-	21,5
Негатывіст Б-П-С-	20,4
Усяго	100,0

Такім чынам, даследаванні з выкарыстаннем новай метадыкі выявілі, што самымі распаўсюджанымі сацыятыпамі самазахавальных паводзін студэнцкай моладзі сталі «негатывіст» і «спажывец». Мінусавыя паказчыкі ў агульнай суме характарыстык дадзеных сацыятыпаў сведчаць аб наяўнасці ўнутранай асабістай супярэчнасці. Адсутнасць адназначнага разумення для сябе нават біялагічнай складовай, гаворачы аб сацыятыпе «негатывіст», характарызуе яго як непрагназуемы. Гэта варыятыўнасць у выбары форм паводзін маладых людзей, якіх дастаткова шмат, не толькі пацвярджае актуальнасць вылучанай праблематыкі, але і прымушае сур'ёзна задумацца аб спосабах і напрамках працы з імі, змешчанымі ў стане неўсвядомленай супярэчлівасці поглядаў. Патрэбнасць ў такой актыўнасці відавочная, паколькі дадзены кантынгент мае патрэбу ў інфармацыі, прыкладах, кантактах, накіраваных на карэкцыю яго асабістых поглядаў, на здыманне нявызначанасці па сур'ёзных пазіцыях іх уласнага жыцця, што павінна змяніць негатыўныя віды паводзін у пазітыўныя.

ЛІТАРАТУРА

1. Конструктивное информационное поле: инновационная модель / А.И. Шабловский и др. – Минск: ИООО Право и экономика, 2005. – 141 с.
2. Шухатович, В.Р. Актуальные направления формирования здорового образа жизни населения / В.Р. Шухатович // Социальные реформы в Беларуси: социологический анализ: монография / С.А. Шавель, В.Р. Шухатович и др. – Минск: УП «Технопринт», 2004. – С. 292 – 311.
3. Шушунова, Т.Н. Опыт пилотажного социологического исследования в изучении самосохранительного поведения / Т.Н. Шушунова // Взаимодействие устойчивости и инновационности в развитии белорусского общества: сб. науч. тр. / Нац. акад. наук Беларуси, Ин-т социологии; редкол.: Е.М.Бабосов (науч. ред.) и др. – Минск: Бел. наука, 2009. – С. 419 – 424.

SUMMARY

In article results of author's sociological research self-preservation as a behavior of the Belarusian students with the use of a new technique based on a method of the constructive linguistic analysis are examined and analyzed.

Паступіў у рэдакцыю 12.02.2010 г.

УДК 316.622–057.875(410)

С.П. Раманава,

кандыдат сацыялагічных навук, дацэнт кафедры паліталогіі і права БДПУ

ДАСЛЕДАВАННЕ МАЛАДЗЁЖНЫХ СУБКУЛЬТУР У БРЫТАНСКАЙ САЦЫЯЛОГІІ

Ужыванне ў Брытаніі сацыялагічнага падыходу да вывучэння маладзёжных субкультур пачалося з працы Бірмінгемскага Цэнтра Сучасных Даследаванняў Культуры (Birmingham Centre for Contemporary

Cultural Studies; далей – Бірмінгемскага цэнтра) у 1970-я гг., калі група навукоўцаў, якая выкарыстала неамарксісцкі падыход, упершыню ў краіне правяла шэраг эмпірычных даследаванняў субкультуры моладзі. Вынікі гэтай працы ў